

Dz.U. 1997 Nr 123 poz. 774**USTAWA****z dnia 20 sierpnia 1997 r.****o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich****Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 2002 r. Nr 207, poz. 1762, z 2004 r. Nr 91, poz. 866.****Rozdział 1****Przepisy ogólne****Art. 1.**

Ustawa reguluje sprawy z zakresu hodowli oraz zachowania zasobów genetycznych, oceny wartości użytkowej i hodowlanej, prowadzenia ksiąg i rejestrów zwierząt hodowlanych, a także nadzoru nad hodowlą i rozrodem zwierząt gospodarskich, zwanych dalej „zwierzętami”.

„Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej” - obecnie „minister właściwy do spraw rolnictwa”;
„Minister Skarbu Państwa” - obecnie „minister właściwy do spraw Skarbu Państwa”

Art. 2.

1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) dokumentacja hodowlana - zbiór dokumentów zawierających informacje o zwierzęciu, jego przodkach i potomstwie, stadzie lub rodzie, w szczególności zawierający dane o wartości hodowlanej i użytkowej;
- 2) drób - ptaki gatunków: kura (*Gallus domesticus*), kaczka (*Anas platyrhynchos*, *Cairina moschata*), gęś (*Anser anser*, *Anser Cygnoides*), indyk (*Meleagris gallopavo*), przepiórka (*Coturnix coturnix japonica*), perlica (*Numida meleagris*) oraz utrzymywany w warunkach fermowych struś (*Struthio camelus*);
- 3) hodowca - osobę fizyczną, prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, prowadzącą hodowlę zwierząt wraz z ich dokumentacją hodowlaną;
- 4) hodowla zwierząt - zespół zabiegów zmierzających do poprawienia założeń dziedzicznych (genotypu) zwierząt, w których zakres wchodzi ocena wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt, selekcja i dobór osobników do kojarzenia prowadzony w warunkach prawidłowego chowu;
- 5) krzyżowanie - kojarzenie zwierząt genetycznie odmiennych, różnych ras, odmian lub linii;
- 6) materiał biologiczny - nasienie reproduktorów, komórki jajowe i zarodki przeznaczone do wykorzystania w rozmnażaniu zwierząt;
- 7) program hodowlany - program określający cele i metody prowadzenia hodowli zwierząt;

- 8) rasa - populację zwierząt w obrębie gatunku o wspólnym pochodzeniu, charakteryzujących się przekazywaniem na potomstwo określonego zespołu cech;
- 9) reproduktor - przydatnego do rozrodu samca, dla którego jest prowadzona dokumentacja hodowlana;
- 10) rozród - kontrolowane rozmnażanie zwierząt;
- 11) ród lub linia hodowlana - populację zwierząt, uzyskaną w drodze hodowli w obrębie rasy, selekcjonowaną w określonym kierunku;
- 12) stado hodowlanych zwierząt futerkowych - grupę zwierząt futerkowych tego samego gatunku, utrzymywaną wspólnie dla pozyskania potomstwa;
- 13) wartość hodowlana - uwarunkowaną genetycznie zdolność zwierzęcia do przekazywania określonej cechy lub cech na potomstwo;
- 14) wartość użytkowa - wymierną cechę lub zespół cech zwierzęcia o znaczeniu gospodarczym;
- 15) zwierzęta gospodarskie:
  - a) koniowate - zwierzęta gatunków: koń lub osioł,
  - b) bydło - zwierzęta gatunków: bydło domowe oraz bawoły (*Bubalus bubalis*),
  - c) jeleniowate - zwierzęta gatunków: jeleni lub danieli utrzymywane w warunkach fermowych, w celu pozyskania mięsa i skór,
  - d) drób,
  - e) świnie,
  - f) owce,
  - g) kozy,
  - h) pszczoły,
  - i) zwierzęta futerkowe;
- 16) zwierzęta futerkowe - lisa pospolitego, lisa polarnego, norkę, tchórza, jenotą, nutrię, szynszylę i królika - hodowanych w celu produkcji surowca dla przemysłu futrzarskiego, mięsnego i włókienniczego;
- 17) zwierzę hodowlane - zwierzę, które spełnia jeden z następujących warunków:
  - a) zostało wpisane, zarejestrowane lub kwalifikuje się do wpisu, rejestracji w księdze lub rejestrze,
  - b) jego rodzice i dziadkowie zostali wpisani lub zarejestrowani w księdze hodowlanej lub rejestrze tej samej rasy lub ras,
  - c) ich wykorzystanie jest przewidziane w programie hodowlanym prowadzonym dla danej księgi lub rejestru;
- 18) zwierzę hodowlane czystorasowe - zwierzę pochodzące co najmniej od dwóch pokoleń przodków wpisanych do księgi danej rasy, które spełnia wymagania wpisu do księgi, a w przypadku koniowatych - z wyjątkiem koni pełnej krwi angielskiej, czystej krwi arabskiej, kuców szetlandzkich, koników polskich i huculów - zwierzę pochodzące co najmniej od dwóch pokoleń przodków wpisanych do księgi danej rasy lub ras biorących udział w doskonaleniu tej rasy, które spełnia wymagania wpisu do księgi;
- 19) księga zwierząt hodowlanych - książkę, kartotekę lub inny nośnik danych, prowadzone przez upoważniony związek hodowców lub inny podmiot, w

- którym są wpisywane, a w przypadku koniowatych również są rejestrowane zwierzęta wraz z informacją o ich hodowcach, właścicielach, pochodzeniu oraz wynikach oceny wartości użytkowej lub hodowlanej;
- 20) rejestr zwierząt hodowlanych - książkę, kartotekę lub inny nośnik danych, prowadzone przez upoważniony związek hodowców lub inny podmiot, w którym są wpisywane zwierzęta wraz z informacją o ich hodowcach, właścicielach, pochodzeniu oraz wynikach oceny wartości użytkowej lub hodowlanej;
  - 21) mieszaniec - wpisane do rejestru zwierzę będące produktem planowego krzyżowania zwierząt:
    - a) różnych ras lub linii,
    - b) będących produktem krzyżowania,
    - c) czystorasowych i zwierząt będących produktem krzyżowania;
  - 22) zawody konne - każde konne współzawodnictwo, łącznie z różnymi formami wyścigów konnych, dyscyplinami sportu konnego, wystawami i pokazami;
  - 25) punkt kopulacyjny - miejsce, w którym prowadzona jest działalność usługowa polegająca na utrzymywaniu reproduktorów i wykorzystywaniu ich w rozrodzie naturalnym;
  - 26) zasoby genetyczne - wszystkie populacje (gatunki, rasy, odmiany, rody lub linie hodowlane) zwierząt gospodarskich oraz materiał biologiczny od nich pochodzący, które ze względów użytkowych, naukowych czy kulturowych mają lub mogą mieć znaczenie dla człowieka;
  - 27) kontrola zootechniczna - kontrolę fizyczną lub kontrolę dokumentacji w odniesieniu do bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych, zmierzającą bezpośrednio lub pośrednio do poprawienia jakości hodowli;
  - 28) handel - swobodny obrót pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej zwierzętami, materiałem biologicznym i jajami wylęgowymi, pochodzącymi z państw członkowskich Unii Europejskiej, oraz zwierzętami, materiałem biologicznym i jajami wylęgowymi, pochodzącymi z państw niebędących członkami Unii Europejskiej, które znajdują się w obrocie w krajach członkowskich Unii Europejskiej;
  - 29) prawodawstwo zootechniczne - przepisy Unii Europejskiej oraz państw członkowskich Unii Europejskiej dotyczące hodowli i rozrodu zwierząt.
2. Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej może, w drodze rozporządzenia, uznać zwierzęta inne niż wymienione w ust. 1 pkt 15 za zwierzęta gospodarskie, o ile są przeznaczone do hodowli.

pkt 23 i 24 w ust. 1 w art. 2 uchylone

Rozdział 2

Ocena wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt

Art. 3.

1. Ocena wartości użytkowej zwierząt jest prowadzona na wniosek albo za zgodą ich właściciela lub posiadacza.
2. Wyniki oceny wartości użytkowej są udostępniane zainteresowanemu właścicielowi lub posiadaczowi zwierząt.

3. Za prowadzenie oceny wartości użytkowej zwierząt podmiot, upoważniony do jej prowadzenia na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 8 ust. 1 i 2 pkt 2, może pobierać wynagrodzenie w wysokości ustalonej w umowie o prowadzenie tej oceny.
4. Wynagrodzenie za prowadzenie oceny wartości użytkowej powinno być jednako-
we w odniesieniu do zwierząt urodzonych na terytorium Rzeczypospolitej
Polskiej i pochodzących z innych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Art. 4.

1. Ocenę wartości hodowlanej prowadzi się w celu oszacowania zdolności zwi-
erzęcia do przekazywania określonej cechy lub zespołu cech na potomstwo.
2. Ocena wartości hodowlanej może być dokonywana, w zależności od specyfiki
gatunku, rasy, odmian, rodu, linii, stada lub typu użytkowego na podstawie wy-
ników oceny wartości użytkowej, oceny typu i budowy, rodowodu lub oceny in-
nych cech.

Art. 5.

1. Zwierzęta poddawane ocenie wartości użytkowej lub hodowlanej, z zastrzeże-
niem ust. 2, powinny być oznakowane w sposób umożliwiający ich identyfika-
cję.
2. Przepis ust. 1 nie dotyczy koni, stad rodzicielskich i towarowych drobiu oraz
zwierząt futerkowych.

Art. 6.

Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej utworzy, w drodze rozporządzenia,
jednostkę organizacyjną o zasięgu krajowym, która będzie prowadzić ocenę wartości
użytkowej lub hodowlanej zwierząt oraz gromadzić i przechowywać dane związane
z oceną.

Art. 7.

1. Do zadań jednostki, o której mowa w art. 6, należy w szczególności:
  - 1) prowadzenie oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt;
  - 2) publikowanie wyników oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt;
  - 3) prowadzenie systemu informatycznego na potrzeby oceny wartości użytko-
wej lub hodowlanej zwierząt;
  - 4) bilansowanie potrzeb i możliwości produkcyjnych w hodowli zwierząt;
  - 5) prowadzenie specjalistycznych szkoleń zawodowych dla osób prowadzą-
cych ocenę wartości użytkowej lub sztuczne unasiennianie oraz wydawanie
zaświadczeń w tym zakresie;
  - 6) ustalanie założeń krajowych programów hodowlanych;
  - 7) kontrola w zakresie hodowli i rozrodu zwierząt;
  - 8) kontrola zootechniczna w handlu;
  - 9) prowadzenie laboratorium referencyjnego poddającego badaniom mleko w
ramach oceny wartości użytkowej bydła, owiec i kóz;

- 10) prowadzenie laboratorium badającego mleko;
  - 11) kontrolowanie sposobu wykorzystania środków pochodzących z dotacji budżetowych przyznanych podmiotom, które realizują zadania w zakresie postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej.
2. W przypadku oceny wartości użytkowej bydła, owiec i kóz mleko poddaje się badaniu w laboratoriach, które:
- 1) uczestniczą w międzylaboratoryjnych badaniach porównawczych prowadzonych przez laboratorium referencyjne, o którym mowa w ust. 1 pkt 9;
  - 2) stosują do sprawdzania metod badawczych próby wzorcowe przygotowywane przez laboratorium referencyjne, o którym mowa w ust. 1 pkt 9;
  - 3) wdrożyły system kontroli jakości.
3. Do zadań laboratorium referencyjnego, o którym mowa w ust. 1 pkt 9, należy:
- 1) przygotowywanie prób wzorcowych;
  - 2) organizowanie badań porównawczych w celu ujednoczenia standardów i metod analitycznych;
  - 3) prowadzenie szkoleń pracowników laboratoriów, o których mowa w ust. 2;
  - 4) prowadzenie badań laboratoryjnych mających na celu potwierdzenie wyników badań przeprowadzonych przez inne laboratoria, w szczególności, jeżeli zachodzi wątpliwość co do jakości otrzymywanych wyników.

Art. 8.

1. Minister właściwy do spraw rolnictwa, na wniosek związków hodowców lub innych podmiotów, które uzyskały zgodę na prowadzenie ksiąg zwierząt hodowlanych, zwanych dalej „księgami”, może powierzyć im, w drodze rozporządzenia, prowadzenie wszystkich albo niektórych zadań, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1-6 i 10, mając na uwadze zapewnienie przez związki hodowców lub inne podmioty możliwości prawidłowego realizowania powierzonych im zadań oraz wiarygodności prowadzonej przez nie dokumentacji i uzyskiwanych wyników.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa może, w drodze rozporządzenia, upoważnić inne podmioty do:
  - 1) prowadzenia systemu informatycznego, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3, w zakresie dotyczącym poszczególnych gatunków zwierząt;
  - 2) prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt oraz do publikowania wyników tej oceny- mając na uwadze zapewnienie przez te podmioty możliwości prawidłowego realizowania powierzonych im zadań oraz wiarygodności uzyskiwanych przez nie wyników.

Art. 8a.

Minister właściwy do spraw rolnictwa, w drodze decyzji, upoważnia podmioty, inne niż określone w art. 8 ust. 1, do prowadzenia specjalistycznych szkoleń zawodowych dla osób prowadzących ocenę wartości użytkowej zwierząt lub sztuczne unasiennianie oraz do wydawania zaświadczeń w tym zakresie.

Art. 8b.

1. Jednostka, o której mowa w art. 6, może za zgodą ministra właściwego do spraw rolnictwa użyczyć podmiotowi, który uzyskał zgodę na prowadzenie księgi i któremu zostało powierzone prowadzenie zadań, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1-6 i 10, rzecz będącą w zarządzie lub trwałym zarządzie tej jednostki, niezbędną do prowadzenia tych zadań.
2. Użyczenie rzeczy, o której mowa w ust. 1, następuje w drodze umowy zawartej na okres nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony odpowiednio zarząd albo trwały zarząd tą rzeczą.
3. Podmiot biorący rzecz do używania, oprócz ponoszenia zwykłych kosztów jej utrzymania, jest zobowiązany do ponoszenia wszelkich innych kosztów związanych z korzystaniem z tej rzeczy.
4. Umowa użyczenia zawiera w szczególności:
  - 1) oznaczenie rzeczy, a w przypadku nieruchomości:
    - a) oznaczenie według księgi wieczystej oraz według ewidencji gruntów i budynków,
    - b) powierzchnię oraz opis nieruchomości;
  - 2) cel, na jaki rzecz zostaje oddana do używania;
  - 3) sposób używania rzeczy;
  - 4) czas, na który rzecz zostaje oddana do używania.
5. Jeżeli rzecz oddawana jest do używania na rzecz kilku podmiotów, umowa użyczenia zawiera ponadto zasady wspólnego używania rzeczy.
6. Oprócz przypadków określonych w Kodeksie cywilnym jednostka, o której mowa w art. 6, może żądać zwrotu rzeczy użyczonej w razie, gdy podmiot biorący ją do używania zaprzestanie prowadzenia zadań powierzonych na podstawie art. 8 ust. 1 albo utraci prawo prowadzenia księgi.

**ust. 2 w art. 10
uchylony**

Art. 9.

Dokumentację hodowlaną prowadzi hodowca lub prowadzący ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej.

Art. 10.

1. Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, w drodze rozporządzenia, określi:
  - 1) zakres i metody prowadzenia oceny wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt;
  - 2) sposób oznakowania i identyfikacji zwierząt do celów hodowlanych.

Rozdział 3**Księgi i rejestry zwierząt hodowlanych****Art. 11.**

Księgi prowadzi się odrębnie dla:

- 1) ras, linii hodowlanych albo odmian w obrębie rasy oraz płci koni, bydła, świń, owiec i kóz;
- 2) rodów drobiu w poszczególnych jego gatunkach;
- 3) poszczególnych gatunków zwierząt futerkowych;
- 4) linii hodowlanych pszczół.

Art. 12.

1. Księga dzieli się na część główną i część wstępną.
2. Do części głównej księgi mogą być wpisywane świnię, bydło, owce, kozy, matki pszczele, stada zwierząt futerkowych lub rody drobiu, które:
  - 1) pochodzą co najmniej od dwóch pokoleń przodków tej samej rasy, odmiany w obrębie rasy, stada lub linii hodowlanej, wpisanych do księgi krajowej lub zagranicznej;
  - 2) mają rodowód odpowiadający warunkom określonym dla danej księgi;
  - 3) zostały zidentyfikowane po urodzeniu według warunków określonych dla księgi;
  - 4) są poddawane ocenie wartości użytkowej.
3. Do części głównej księgi mogą być wpisywane koniowate, które spełniają warunki określone w ust. 2 pkt 2-4 oraz pochodzą od dwóch pokoleń przodków wpisanych do ksiąg tej samej rasy lub ras biorących udział w doskonaleniu tej rasy, z wyjątkiem koni pełnej krwi angielskiej, czystej krwi arabskiej, kuców szetlandzkich, koników polskich i koni huculskich.
4. Dla koni pełnej krwi angielskiej, czystej krwi arabskiej, koni huculskich, koników polskich i kuców szetlandzkich prowadzi się wyłącznie główną część księgi.
5. Do księgi koni pełnej krwi angielskiej wpisuje się ogiery, klacze i źrebięta, pochodzące co najmniej od ośmiu pokoleń przodków wpisanych do polskiej księgi koni pełnej krwi angielskiej lub odpowiedniej księgi zagranicznej, uznanej przez Międzynarodową Komisję Ksiąg Stadnych (ISBC), z wyjątkiem zwierząt urodzonych w wyniku zabiegu sztucznego unasienniania lub przeniesienia zarodka.
6. Do księgi koni arabskich czystej krwi wpisuje się ogiery, klacze i źrebięta pochodzące od rodziców wpisanych do polskiej księgi koni arabskich czystej krwi lub odpowiedniej księgi zagranicznej, uznanej przez Światową Organizację Konia Arabskiego (WAHO).
- 6a. Do księgi kuców szetlandzkich wpisuje się ogiery, klacze i źrebięta, pochodzące od rodziców wpisanych do polskiej księgi kuców szetlandzkich lub odpowiedniej księgi zagranicznej, uznanej przez Międzynarodowy Komitet do spraw Kuców Szetlandzkich (ISPC).
- 6b. Do księgi koni rasy huculskiej wpisuje się ogiery i klacze, pochodzące co najmniej od czterech pokoleń przodków wpisanych do polskiej księgi koni rasy huculskiej lub odpowiedniej księgi zagranicznej.
- 6c. Do księgi koni rasy konik polski wpisuje się ogiery i klacze, pochodzące co najmniej od czterech pokoleń przodków wpisanych do polskiej księgi koni rasy konik polski lub odpowiedniej księgi zagranicznej.
7. Część główna księgi może być podzielona na rozdziały, do których zwierzęta są wpisywane w zależności od cech użytkowych.

8. Jeżeli część główna księgi jest podzielona na rozdziały, to wpisy o zwierzętach czystorasowych przenoszonych z księgi zagranicznej do krajowej księgi danej rasy są wpisywane do odpowiedniego rozdziału w zależności od swoich cech użytkowych.
9. Samica, z wyjątkiem matki pszczelej, klaczy: czystej krwi arabskiej, pełnej krwi angielskiej, kuca szetlandzkiego, konika polskiego lub hucuła, której matka i babka ze strony matki są wpisane do części wstępnej księgi, a której ojciec oraz dziadkowie są wpisani do części głównej księgi, jest zwierzęciem hodowlanym czystorasowym. Samica ta jest wpisywana do części głównej księgi.
10. Dla ogierów, knurów i buhajów, z wyjątkiem buhajów ras, które ze względu na swoje pochodzenie, unikalną pulę genową oraz przystosowanie do warunków lokalnych zostały objęte programem hodowlanym ochrony zasobów genetycznych (ras rodzimych), prowadzi się tylko część główną księgi.
11. Do części wstępnej księgi mogą być wpisywane zwierzęta, stada zwierząt futerkowych lub linie hodowlane, które, z zastrzeżeniem ust. 13:
  - 1) są poddawane ocenie wartości użytkowej;
  - 2) zostały zidentyfikowane według zasad określonych dla księgi;
  - 3) zostały uznane za odpowiadające standardowi hodowlanemu;
  - 4) spełniają minimalne wymagania określone dla danej księgi.
12. Wymagania określone w ust. 11 pkt 3 i 4 mogą być zróżnicowane w zależności od tego, czy zwierzę jest wpisywane do księgi danej rasy pomimo tego, że jego pochodzenie nie jest znane lub jest wynikiem krzyżowania uwzględnionego w programie hodowlanym dla księgi. **art. 12b i art. 13 uchyłone**
13. Do części wstępnej księgi wpisuje się konie, które pochodzą po ojcu wpisanym do księgi lub rejestru i spełniają wymagania określone w ust. 11.
14. Tryki oraz kozły ras niewymienionych w ust. 10 mogą być wpisywane do części wstępnej księgi, jeżeli spełniają wymagania określone w ust. 11 oraz jeżeli wynika to z programu hodowlanego prowadzonego dla danej księgi.
- 14a. Buhaje ras rodzimych mogą być wpisywane do części wstępnej księgi, jeżeli spełniają wymagania określone w ust. 11.
15. Listę owiec ras plennych i mięsnych oraz kóz ras mięsnych ustali, w drodze decyzji administracyjnej, minister właściwy do spraw rolnictwa na wniosek związku hodowców lub innego podmiotu prowadzącego księgę.
16. Zwierzę, w tym matkę pszczelą, stado zwierząt futerkowych oraz ród drobiu wpisuje się tylko do jednej księgi albo rejestru, które są porównywane w kraju.

Art. 12a.

Koniowate przywożone z terytorium państwa będącego członkiem Unii Europejskiej powinny być zarejestrowane lub wpisane do odpowiedniej księgi lub rejestru, które są prowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pod tym samym imieniem wraz ze znakiem inicjałów państwa urodzenia. Do pierwotnego imienia zwierzęcia może być dodane, przed lub po nim, inne imię, pod warunkiem że imię oryginalne przez całe życie zwierzęcia będzie podawane w nawiasie, a państwo jego urodzenia wskazywane za pomocą inicjałów uznanych przez umowy międzynarodowe.

Art. 14.

1. Księgi są prowadzone przez związki hodowców lub inne podmioty po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw rolnictwa na ich otwarcie lub prowadzenie, wydanej w drodze decyzji administracyjnej.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa udziela zgody na otwarcie lub prowadzenie określonej księgi, jeżeli związek hodowców lub inny podmiot przedstawi:
  - 1) krajowy program hodowlany;
  - 2) wzorzec rasy, odmiany, stada zwierząt futerkowych lub linii hodowlanej oraz standard hodowlany dla części wstępnej księgi;
  - 3) sposób identyfikacji zwierząt;
  - 4) zakres informacji o zwierzętach wpisywanych do księgi;
  - 5) regulamin wpisu do księgi;
  - 6) minimalne wymagania dotyczące zwierząt wpisywanych do części wstępnej księgi;
  - 7) oświadczenie, że w posiadaniu członków związku hodowców lub innego podmiotu znajduje się dostatecznie duże pogłowie zwierząt danej rasy, odmiany, stada zwierząt futerkowych lub linii hodowlanej, aby można było realizować krajowy program hodowlany.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, dodatkowe wymagania wobec związków hodowców lub innych podmiotów, w szczególności dotyczące warunków i sposobu prowadzenia ksiąg, wiedzy fachowej i sprawności działania tych podmiotów w zakresie prowadzenia ksiąg, procedur rejestracyjnych, zwłaszcza w aspekcie zasady równości członków organizacji, mając na względzie zapewnienie prawidłowości prowadzonej hodowli, w tym wysokiej jakości użytkowej i hodowlanej.

Art. 15.

Minister właściwy do spraw rolnictwa może odmówić udzielenia zgody na otwarcie lub prowadzenie księgi dla zwierząt określonych gatunków, ras, odmian, rodów, linii, płci lub stad, jeżeli wydanie takiej zgody zagroziłoby zachowaniu rasy lub realizacji programu hodowlanego dla gatunku, rasy, odmiany, rodów, linii, płci lub stada, dla których prowadzi się księgę.

Art. 15a.

1. Minister właściwy do spraw rolnictwa może, na wniosek związku hodowców lub innego podmiotu prowadzącego księgę, wydać, w drodze decyzji, zgodę na zakończenie prowadzenia księgi, jeżeli krajowy program hodowlany dla gatunku, rasy, odmiany, rodów, linii, płci lub stada, dla których prowadzi się księgę, nie może być realizowany.
2. W przypadku gdy decyzja, o której mowa w ust. 1, stanie się ostateczna, podmiot dotychczas prowadzący tę księgę przekazuje niezwłocznie dokumentację związaną z jej prowadzeniem jednostce organizacyjnej, o której mowa w art. 6.

Art. 16.

Minister właściwy do spraw rolnictwa może cofnąć zgodę, jeżeli związek hodowców lub inny podmiot prowadzący księgę narusza przepisy dotyczące jej prowadzenia; w

tym przypadku prowadzenie księgi przejmują jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 6.

Art. 17.

1. Związek hodowców lub inny podmiot prowadzący księgę, w drodze decyzji, dokonuje wpisu do księgi na wniosek hodowcy, po sprawdzeniu dokumentacji hodowlanej i stwierdzeniu, że zostały spełnione warunki, o których mowa w art. 12.
2. Związek hodowców lub inny podmiot prowadzący księgę, w drodze decyzji, odmawia wpisu lub dokonuje skreślenia dokonanego wpisu do księgi, jeżeli nie zostały spełnione warunki wymagane przy wpisie.
3. Od decyzji, o których mowa w ust. 1 i 2, przysługuje odwołanie do Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Art. 18.

Związek hodowców lub inny podmiot prowadzący księgę jest obowiązany do:

- 1) informowania o warunkach wymaganych przy wpisie zwierząt do księgi;
- 2) wydania hodowcy zaświadczenia potwierdzającego dokonanie wpisu zwierząt do księgi.

Art. 19.

1. Rejestr prowadzi się dla zwierząt, stad zwierząt futerkowych, rodów lub linii hodowlanych pochodzących z krzyżowania.
2. W przypadku świń, bydła, owiec, kóz i koniowatych rejestr prowadzi się również w celu dokumentowania pochodzenia zwierząt hodowlanych, dla których na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie prowadzi się ksiąg.
3. Do rejestru mogą być wpisywane zwierzęta, stada zwierząt futerkowych, rody lub linie hodowlane, które pochodzą po rodzicach spełniających wymagania określone w programie hodowlanym krzyżowania zwierząt oraz zostały zidentyfikowane po urodzeniu według zasad określonych w systemie identyfikacji zwierząt określonym dla danego rejestru.
4. Do rejestru, o którym mowa w ust. 2, mogą być wpisywane zwierzęta, których wykorzystanie jest przewidziane w programie hodowlanym genetycznego doskonalenia zwierząt:
  - 1) nieposiadające udokumentowanego pochodzenia - w przypadku świń, bydła, owiec i kóz;
  - 2) pochodzące po ojcu wpisanym do księgi lub rejestru - w przypadku koniowatych.
5. Bydło, owce, kozy i koniowate, których dwa pokolenia przodków są wpisane do rejestru, o którym mowa w ust. 2, mogą być wpisane do księgi.

Art. 20.

1. Minister właściwy do spraw rolnictwa udziela zgody, w drodze decyzji administracyjnej, na otwarcie lub prowadzenie określonego rejestru podmiotom, które:

- 1) zapewnią, że w realizacji programu hodowlanego prowadzonego na potrzeby rejestru weźmie udział dostatecznie duże pogłowie zwierząt;
  - 2) przedstawią:
    - a) cel hodowlany,
    - b) program hodowlany krzyżowania zwierząt lub w przypadku rejestrów, o których mowa w art. 19 ust. 2, program hodowlany genetycznego doskonalenia zwierząt,
    - c) system identyfikacji zwierząt,
    - d) system rejestracji danych o pochodzeniu zwierząt,
    - e) regulamin prowadzenia rejestru;
  - 3) poddadzą zwierzęta ocenie wartości użytkowej.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa może cofnąć zgodę na prowadzenie rejestru, jeżeli podmiot prowadzący rejestr narusza przepisy dotyczące jego prowadzenia.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, dodatkowe wymagania wobec podmiotów ubiegających się o otwarcie lub prowadzenie określonego rejestru, a w szczególności dotyczące warunków i sposobu prowadzenia rejestrów, wiedzy fachowej i sprawności ich działania w zakresie prowadzenia rejestrów, procedur rejestracyjnych oraz w przypadku bydła, świń, koni, owiec, kóz, pszczoł i stad zwierząt futerkowych liczebności pogłowia zwierząt, mając na względzie zapewnienie prawidłowości prowadzonej hodowli.

Art. 20a.

1. Prowadzący księgę lub rejestr nie może odmówić wpisu do księgi lub rejestru zwierząt, w tym zwierząt przywożonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli spełniają one warunki wpisu.
2. Zwierzęta hodowlane, z wyjątkiem matek pszczelich i koniowatych, nasienie zwierząt hodowlanych, ich komórki jajowe i zarodki oraz jaja wylęgowe, wprowadzane do obrotu, zaopatruje się w zaświadczenia hodowlane.
3. Zaświadczenie hodowlane dla zwierząt hodowlanych zawiera:
  - 1) dane umożliwiające identyfikację zwierzęcia;
  - 2) informacje dotyczące przodków zwierzęcia;
  - 3) wyniki oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierzęcia oraz jego przodków, jeżeli została oszacowana, a w przypadku zwierząt futerkowych - stada, z którego zwierzę pochodzi;
  - 4) określenie hodowcy będącego posiadaczem matki zwierzęcia w chwili jego urodzenia i obecnego posiadacza zwierzęcia.
4. Zaświadczenie hodowlane dla nasienia, komórek jajowych i zarodków zawiera informacje o:
  - 1) dawcy lub dawcach materiału biologicznego, w zakresie określonym w ust. 3;
  - 2) terminie pobrania lub produkcji;
  - 3) producencie i odbiorcy materiału biologicznego;
  - 4) wyniku badania grup i białek krwi lub wyniku badania markerów DNA dawcy lub dawców materiału biologicznego - w przypadku bydła;

- 5) wykonaniu badania grup i białek krwi lub badania markerów DNA - w przypadku koniowatych;
  - 6) wyniku badania grup i białek krwi dawców nasienia - w przypadku owiec i kóz ras mlecznych.
5. Zaświadczenie hodowlane dla jaj wylęgowych zawiera informacje o:
- 1) gatunku drobiu, poziomie reprodukcji stada, rodach lub liniach hodowlanych, od których pochodzą jaja;
  - 2) terminie zniesienia jaj;
  - 3) producencie i odbiorcy jaj.
6. Zaświadczenie hodowlane przechowuje się nie krócej niż 12 miesięcy.
7. Bydło, świnie, owce i kozy oraz materiał biologiczny od nich pochodzący, a także materiał biologiczny pochodzący od koniowatych - mogą być przedmiotem handlu, jeżeli są zaopatrzone w zaświadczenie hodowlane.
8. Zaświadczenie, o którym mowa w ust. 7, towarzyszy zwierzętom i materiałowi biologicznemu w transporcie.
9. Za wydanie zaświadczenia hodowlanego podmiot uprawniony do jego wydania może pobierać opłatę w wysokości przez siebie ustalonej; przepis art. 3 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 20b.

Za wpis zwierząt do ksiąg i rejestrów pobiera się opłatę, którą ustala prowadzący księgę lub rejestr, uwzględniając koszty wynikające bezpośrednio z prowadzenia ksiąg lub rejestrów.

Art. 21.

1. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, zakres niezbędnych informacji zawartych w księgach i rejestrach dla poszczególnych gatunków zwierząt oraz wymagania, jakie powinien spełniać program hodowlany, mając na względzie ujednoczenie warunków prowadzenia ksiąg i rejestrów.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, podmioty uprawnione do wydawania zaświadczeń hodowlanych dla zwierząt hodowlanych, nasienia, komórek jajowych, zarodków i jaj wylęgowych, warunki i sposób wystawiania tych zaświadczeń oraz zakres niezbędnych informacji, jakie powinny zawierać zaświadczenia, mając na względzie konieczność zapewnienia wiarygodności przekazywanych informacji oraz konieczność uznawania wystawianych dokumentów w międzynarodowym obrocie zwierzętami hodowlanymi.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, laboratoria uprawnione do przeprowadzania analiz grup i białek krwi lub markerów DNA, mając na względzie prawidłowe wykonywanie analiz.

Art. 21a.

1. Rasa, odmiana, ród lub linia - w przypadku których niska liczebność zwierząt hodowlanych lub spadkowa tendencja liczebności stwarza zagrożenie ich wyginięcia, podlega ochronie zasobów genetycznych.

2. Ochrona zasobów genetycznych polega na utrzymywaniu żywych zwierząt lub gromadzeniu i przechowywaniu materiału biologicznego pochodzącego od tych zwierząt.
3. Ochrona zasobów genetycznych jest prowadzona na podstawie programu ochrony zasobów genetycznych określającego:
  - 1) cel prowadzenia programu;
  - 2) zakres i metody prowadzenia programu;
  - 3) zakres kriokonserwacji materiału biologicznego i sposób jego wykorzystania.
4. Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, podmiot upoważniony do:
  - 1) realizacji lub koordynacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych w zależności od poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich lub
  - 2) gromadzenia i przechowywania materiału biologicznego podlegającego kriokonserwacji- mając na względzie zapewnienie prawidłowości realizacji działań w zakresie ochrony zasobów genetycznych oraz zapewnienie prawidłowych warunków gromadzenia i przechowywania materiału biologicznego dla poszczególnych gatunków zwierząt.

Rozdział 4

Rozród zwierząt

Art. 22.

1. Reproduktry wpisane do ksiąg lub rejestrów, a w przypadku bydła buhaje, których pochodzenie zostało potwierdzone za pomocą badania grup i białek krwi lub wyniku badania markerów DNA, z zastrzeżeniem art. 23 ust. 2, dopuszcza się do wykorzystania w rozrodzie naturalnym.
  - 1a. Dopuszcza się do hodowli:
    - 1) czystorasowe samice hodowlane gatunków: bydło, świnie, owce i kozy;
    - 2) samice będące mieszańcami świń hodowlanych.
  - 1b. Dopuszcza się do wykorzystywania w hodowli zarodki i komórki jajowe pochodzące od:
    - 1) czystorasowych zwierząt hodowlanych gatunków: bydło, świnie, owce i kozy;
    - 2) mieszańców świń hodowlanych.
2. Nie ogranicza się użycia reproduktorów, z wyjątkiem koniowatych, również ich nasienia:
  - 1) w ilości niezbędnej do przeprowadzenia oceny wartości hodowlanej lub oceny mieszańców w zakresie określonym dla poszczególnych gatunków w programach hodowlanych;
  - 2) jeżeli zostały poddane ocenie wartości hodowlanej lub ocenie mieszańców i na tej podstawie oszacowano ich wartość hodowlaną.

**ust. 4 w art. 22
uchylony**

3. Nasienie koniowatych może być używane zgodnie z warunkami określonymi w ust. 2, o ile wynika to z krajowego programu hodowlanego danej rasy lub odmiany w obrębie rasy.

Art. 23.

1. W punkcie kopulacyjnym mogą być wykorzystywane reproduktory:
  - 1) wpisane do księgi albo rejestru, a w przypadku świń również pochodzące od rodziców wpisanych do ksiąg albo rejestrów;
  - 2) spełniające warunki weterynaryjne określone odrębnymi przepisami;
  - 3) dopuszczone do użytkowania w punkcie kopulacyjnym.
2. Starosta, na wniosek posiadacza reproduktora, wydaje, na czas określony, decyzję o dopuszczeniu reproduktora do użytkowania w punkcie kopulacyjnym, jeżeli posiadacz reproduktora uzyskał pozytywną opinię podmiotu prowadzącego księgę lub rejestr o użytkowaniu tego reproduktora w punkcie kopulacyjnym.
3. Do wniosku powinny być załączone:
  - 1) zaświadczenie potwierdzające wpis reproduktora do księgi albo rejestru lub świadectwo pochodzenia reproduktora;
  - 2) świadectwo zdrowia;
  - 3) opinia, o której mowa w ust. 2.
4. Od decyzji, o której mowa w ust. 2, przysługuje odwołanie do wojewody.
5. Posiadacz reproduktora po uzyskaniu decyzji, o której mowa w ust. 2, przekazuje kopię tej decyzji, w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania, podmiotowi prowadzącemu księgę lub rejestr oraz powiatowemu lekarzowi weterynarii.

Art. 24.

1. W sztucznym unasiennianiu może być wykorzystywane wyłącznie nasienie reproduktora:
  - 1) ocenionego na podstawie wyniku oceny własnych cech użytkowych i jego rozwoju osobniczego lub dla którego dokonano oceny wartości hodowlanej, a w przypadku świń również pochodzącego z linii hodowlanej, dla której dokonano oceny wartości użytkowej i hodowlanej;
  - 2) wpisanego do księgi albo rejestru;
  - 3) którego pochodzenie zostało potwierdzone za pomocą:
    - a) badania grup i białek krwi - w przypadku kozła i tryka ras mlecznych;
    - b) badania grup i białek krwi lub wyniku badania markerów DNA - w przypadku buhaja.
2. Reprodaktor lub jego nasienie jest dopuszczane do wykorzystania w sztucznym unasiennianiu byłą decyzją Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, wydaną na czas określony.
3. Reprodaktor lub jego nasienie dopuszczone do wykorzystania w kraju członkowskim Unii Europejskiej może być używane na podstawie zaświadczeń hodowlanych wydanych przez prowadzącego księgę w kraju pochodzenia oraz stację unasienniania uprawnioną do pozyskiwania nasienia.

Art. 25.

Decyzja, o której mowa w art. 24 ust. 2, jest wydawana, na wniosek właściciela lub posiadacza reproduktora lub nasienia tego reproduktora, po zasięgnięciu opinii właściwego związku hodowców albo podmiotu prowadzącego księgę lub rejestr.

Art. 26.

1. Wprowadzane do obrotu komórki jajowe i zarodki mogą być pobierane, konserwowane oraz przechowywane przez podmioty posiadające zezwolenie.
2. Zezwolenie na prowadzenie działalności określonej w ust. 1 wydaje minister właściwy do spraw rolnictwa, na wniosek podmiotu, jeżeli spełnia on warunki weterynaryjne określone w przepisach o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej.
3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, powinien zawierać:
  - 1) określenie nazwy i siedziby podmiotu;
  - 2) szczegółowy opis przedmiotu wykonywanej działalności.
4. Do wniosku należy dołączyć zaświadczenie o wpisie do rejestru prowadzonego przez powiatowego lekarza weterynarii.
5. Minister właściwy do spraw rolnictwa cofa zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, jeżeli działalność objęta zezwoleniem będzie prowadzona z naruszeniem przepisów, a w szczególności gdy nie zostaną spełnione warunki weterynaryjne określone w przepisach, o których mowa w ust. 2.
6. Minister właściwy do spraw rolnictwa ogłasza, w drodze obwieszczenia, w dzienniku urzędowym ministra właściwego do spraw rolnictwa, listę podmiotów uprawnionych do pobierania, konserwowania, przechowywania i dostarczania komórek jajowych i zarodków.

Art. 27.

1. W rozrodzie pszczół mogą być używane tylko trutnie pochodzące od matek pszczelich lub ich córek z linii hodowlanych wpisanych do ksiąg lub rejestrów.
2. Wojewoda, na wniosek jednostki prowadzącej księgę linii pszczół, może, w drodze rozporządzenia, zakazać na terenie województwa lub jego części utrzymywania pszczół lub dopuścić utrzymywanie pszczół określonej linii.

Art. 28.

1. Podmiot prowadzący sztuczne unasiennianie jest obowiązany do:
  - 1) zaopatrywania się w nasienie wyłącznie u podmiotu posiadającego zezwolenie na pozyskiwanie, konfekcjonowanie, przechowywanie i dostarczanie nasienia lub przechowywanie i dostarczanie nasienia;
  - 2) używania nasienia od reproduktorów dopuszczonych do wykorzystywania w sztucznym unasiennianiu i wybranych przez usługobiorcę;
  - 3) wydawania zaświadczenia o wykonaniu usługi;
  - 4) prowadzenia dokumentacji wykonywanych usług;
  - 5) przekazywania do systemu informatycznego, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3, informacji o zabiegach unasienniania wykonanych w stadach objętych oceną wartości użytkowej;

- 6) przestrzegania wymagań weterynaryjnych określonych w przepisach o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.
- 1a. Niezwłocznie po wykonaniu zabiegu unasienniania informację, o której mowa w ust. 1 pkt 5, przekazuje się prowadzącemu system informatyczny, w formie elektronicznej, w formacie określonym przez prowadzącego system informatyczny.
- 1b. Przekazywanie informacji, o której mowa w ust 1 pkt 5, podmiot prowadzący sztuczne unasiennianie może zlecać podmiotowi dostarczającemu nasienie, który może dokonać przekazania tych informacji bezpłatnie.
2. Osoby bezpośrednio wykonujące sztuczne unasiennianie powinny ukończyć kurs organizowany przez podmiot upoważniony przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.
3. Kurs, o którym mowa w ust. 2, jest prowadzony na podstawie programu zatwierdzonego przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.

Art. 29.

1. Prowadzenie działalności w zakresie:
  - 1) pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania nasienia;
  - 2) przechowywania i dostarczania nasienia- wymaga zezwolenia ministra właściwego do spraw rolnictwa.
2. Zezwolenie na prowadzenie działalności, o której mowa w ust. 1, wydaje się, jeżeli podmiot:
  - 1) wskaże miejsce i zasięg terytorialny wykonywania działalności objętej zezwoleniem;
  - 2) w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, przedstawi ponadto, odrębnie dla każdego gatunku i rasy zwierząt, program oceny i selekcji reproduktorów, pozytywnie zaopiniowany przez związek hodowców lub inny podmiot prowadzący księgę albo rejestr oraz podmiot prowadzący ocenę wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt, których dotyczy program.
3. Do wniosku o wydanie zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, dołącza się zaświadczenie o wpisie wnioskodawcy do rejestru prowadzonego przez powiatowego lekarza weterynarii.

art. 29a uchylony

Art. 30.

Zezwolenie na prowadzenie działalności wymienionej w art. 29 ust. 1 może być cofnięte w przypadku, gdy działalność objęta zezwoleniem będzie prowadzona z naruszeniem przepisów dotyczących działalności, na którą zostało wydane zezwolenie.

Art. 31.

Przepisy art. 22, 24, 26, 27 i art. 29 ust. 1 nie dotyczą badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych z dziedziny hodowli i rozrodu zwierząt prowadzonych przez jednostki naukowo-badawcze i wyższe szkoły rolnicze.

Art. 32.

Program oceny i selekcji reproduktorów ma na celu zapewnienie postępu hodowlanego lub zachowanie określonych cech i obejmuje w szczególności:

- 1) zasady wyboru reproduktorów na ojców następnego pokolenia;
- 2) zasady wyboru samic na matki reproduktorów;
- 3) sposób i zasady doboru rodziców w celu uzyskania następnego pokolenia reproduktorów;
- 4) zasady selekcji potomstwa męskiego oraz sposób prowadzenia oceny tego potomstwa;
- 5) zasady i metody oceny wartości hodowlanej reproduktorów;
- 6) zakres i cel wykorzystywania rozplodników i materiału biologicznego pochodzących z importu.

**ust. 2 i 3 w art. 33
uchylone**

Art. 33.

1. Pisklęta drobiu mogą być wprowadzone do obrotu, jeżeli są uzyskane z jaj pochodzących od rodów wpisanych do ksiąg lub mieszańców wpisanych do rejestrów.

Art. 33a.

Dopuszcza się przywóz bydła, świń, owiec, kóz i koniowatych oraz materiału biologicznego od nich pochodzącego z terytorium państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej, jeżeli:

- 1) pochodzą od zwierząt wpisanych do ksiąg lub rejestrów prowadzonych przez podmioty znajdujące się na liście ogłoszonej przez Komisję Europejską;
- 2) są zaopatrzone w zaświadczenia hodowlane.

Art. 33b.

art. 34 i 35 uchylone

Minister właściwy do spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia, wzory zaświadczeń hodowlanych, o których mowa w art. 33a, oraz warunki i sposób ich wystawiania, mając na względzie ich zgodność z przepisami Unii Europejskiej w tym zakresie.

Art. 36.

Minister właściwy do spraw rolnictwa, w drodze rozporządzenia, określi:

- 1) warunki zootechniczne, które powinien spełniać materiał biologiczny;
  - 2) wzory zaświadczeń o wykonaniu usługi w zakresie rozrodu zwierząt oraz obieg dokumentacji;
  - 3) wykaz materiału biologicznego będącego przedmiotem odprawy celnej
- mając na względzie bezpieczeństwo obrotu materiałem biologicznym.

Art. 37.

1. Minister Skarbu Państwa, na wniosek Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, wniesie do jednoosobowych spółek Skarbu Państwa utworzonych w celu prowadzenia działalności w zakresie sztucznego unasienniania część mienia, które stanowiło przedmiot zarządu Centralnej Stacji Hodowli Zwierząt lub jej oddziałów.
2. Do udostępniania akcji lub udziałów w spółkach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397), z tym że ilekroć w tych przepisach jest mowa o:
  - 1) uprawnionych rolnikach - rozumie się przez to osoby fizyczne i prawne prowadzące chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, które w okresie 5 lat przed wejściem ustawy w życie korzystały z usług sztucznego unasienniania Centralnej Stacji Hodowli Zwierząt i jej oddziałów;
  - 2) przedsiębiorstwie państwowym - rozumie się przez to stację hodowli i unasienniania zwierząt, będącą oddziałem Centralnej Stacji Hodowli Zwierząt;
  - 3) dniu wykreślenia z rejestru komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego - rozumie się przez to dzień likwidacji stacji hodowli i unasienniania zwierząt.

Art. 38.

Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w porozumieniu z Ministrem Skarbu Państwa, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowe zasady i tryb nabywania akcji przez osoby, o których mowa w art. 37 ust. 2 pkt 1.

Art. 39.

1. Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, tworząc jednostkę organizacyjną, o której mowa w art. 6, wyposaży ją w część mienia będącego w zarządzie Centralnej Stacji Hodowli Zwierząt.
2. Domy, lokale mieszkalne i budynki gospodarcze wraz z niezbędnymi gruntami, które nie zostaną wniesione do jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, o których mowa w art. 37 ust. 1, lub które nie zostaną przekazane zgodnie z ust. 1, mogą być przeznaczone do sprzedaży ich dotychczasowym najemcom.
3. Sprzedaż następuje po cenie rynkowej:
  - 1) pomniejszonej o 4% za każdy rok pracy najemcy w Centralnej Stacji Hodowli Zwierząt lub jej oddziałach albo
  - 2) pomniejszonej o 3% za każdy rok najmu mieszkania od zakładów pracy, o których mowa w pkt 1- nie więcej jednak niż o 90%.
4. Do okresu pracy albo najmu, od których zależy pomniejszenie ceny sprzedaży, wlicza się także odpowiednio okres pracy albo najmu w zlikwidowanym zakładzie pracy, którego mienie zostało przejęte przez Centralną Stację Hodowli Zwierząt lub jej oddziały.

5. Na wniosek osoby bliskiej, która pozostała w lokalu po śmierci najemcy, cenę sprzedaży pomniejsza się, uwzględniając, zamiast okresu własnej pracy lub najmu, okres pracy najemcy w zakładach pracy, o których mowa w ust. 3 pkt 1.
6. W rozumieniu ust. 5 za osoby bliskie zmarłego najemcy uważa się dzieci własne lub przysposobione, małżonka (wdowę lub wdowca), rodziców oraz dzieci własne i przysposobione tych osób.
7. Przepisy ust. 1-6 stosuje się odpowiednio do sprzedaży ogródków przydomowych i garaży osobom, które z nich korzystają.

Art. 40.

Przy sprzedaży domów, lokali mieszkalnych i budynków gospodarczych ich najemcom w sprawach nieuregulowanych w art. 39 stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 9 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz.U. z 2001 r. Nr 57, poz. 603, Nr 115, poz. 1229, Nr 122, poz. 1323 i Nr 154, poz. 1793 i 1800 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676 i Nr 155, poz. 1287).

Rozdział 4a

Kontrola hodowli i rozrodu zwierząt

Art. 40a.

Jednostka, o której mowa w art. 6, jest uprawniona do kontroli innych jednostek prowadzących działalność w zakresie:

- 1) prowadzenia oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt, w tym dokumentacji hodowlanej;
- 2) publikowania wyników oceny wartości użytkowej lub hodowlanej zwierząt;
- 3) prowadzenia specjalistycznych szkoleń zawodowych dla osób prowadzących ocenę wartości użytkowej, sztuczne unasiennianie oraz wydawania zaświadczeń w tym zakresie;
- 4) prowadzenia ksiąg;
- 5) realizacji krajowych programów hodowlanych;
- 6) prowadzenia rejestrów;
- 7) potwierdzania pochodzenia zwierząt na podstawie badania grup i białek krwi lub markerów DNA;
- 8) realizacji programów hodowlanych krzyżowania zwierząt lub programów hodowlanych genetycznego doskonalenia zwierząt realizowanych na potrzeby rejestrów;
- 9) wykorzystania reproduktorów lub ich nasienia w sztucznym unasiennianiu bydła;
- 10) realizacji programów oceny i selekcji reproduktorów;
- 11) pobierania, konserwowania, przechowywania i dostarczania komórek jajowych i zarodków;
- 12) pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania nasienia lub przechowywania i dostarczania nasienia;

- 13) wylęgu drobiu;
- 14) wykorzystywania reproduktorów w punkcie kopulacyjnym oraz buhajów i ogierów w rozrodzie naturalnym;
- 15) utrzymywania lub zakazu utrzymywania na terenie województwa lub jego części określonych linii hodowlanych pszczoł.

Art. 40c.

1. Pracownicy jednostki, o której mowa w art. 6, upoważnieni przez dyrektora tej jednostki do wykonywania czynności kontrolnych, są uprawnieni do:
  - 1) wstępu na grunty, w tym leśne, i do obiektów, w których są utrzymywane zwierzęta, do zakładów wylęgu drobiu oraz do obiektów, w których jest produkowany i przechowywany materiał biologiczny;
  - 2) oględzin zwierząt, przeprowadzania badań i pobierania próbek krwi oraz próbek materiału biologicznego;
  - 3) kontroli dokumentów hodowlanych i innych niezbędnych dokumentów;
  - 4) żądania pisemnych i ustnych wyjaśnień.
2. Czynności kontrolnych dokonuje się z zachowaniem przepisów sanitarno-weterynaryjnych w obecności kontrolowanego lub osoby przez niego upoważnionej.
3. Osoba, o której mowa w ust. 2, powinna umożliwić przeprowadzenie kontroli, przedłożyć dokumenty hodowlane oraz inne niezbędne dokumenty, a także doprowadzić zwierzęta.
4. Pracownicy jednostki, o której mowa w art. 6, są obowiązani, podczas wykonywania czynności kontrolnych, posiadać upoważnienie dyrektora tej jednostki.

Art. 40d.

1. Z przebiegu kontroli osoba kontrolująca sporządza protokół.
2. W przypadku stwierdzenia uchybień dyrektor jednostki, o której mowa w art. 6, lub osoba przez niego upoważniona wyznacza termin ich usunięcia, nie krótszy niż 7 dni.
3. W przypadku nieusunięcia uchybień w określonym terminie dyrektor jednostki, o której mowa w art. 6, lub osoba przez niego upoważniona występuje z wnioskiem do:
  - 1) ministra właściwego do spraw rolnictwa o:
    - a) cofnięcie uprawnień, o których mowa w art. 8, art. 8a, art. 14 ust. 1, art. 20 ust. 1, art. 22, art. 24 ust. 2,
    - b) cofnięcie zezwoleń, o których mowa w art. 26 ust. 2, art. 29 ust. 1,
    - c) zmianę obwieszczenia, o którym mowa w art. 36 ust. 2;
  - 2) starosty o cofnięcie uprawnienia, o którym mowa w art. 23 ust. 2.

Art. 40e.

W terminie do dnia 31 stycznia dyrektor jednostki, o której mowa w art. 6, składa ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa coroczne sprawozdanie z kontroli przeprowadzonych w roku poprzednim.

art. 40b uchylony

Rozdział 4b

Warunki udziału koniowatych w zawodach

Art. 40f.

1. Zawody konne służą ocenie wartości użytkowej koniowatych.
2. Warunki dotyczące zawodów konnych nie mogą wprowadzać różnic pomiędzy koniowatymi, które zostały wpisane do ksiąg lub zostały w nich zarejestrowane i kandydują do wpisu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (koniowate zarejestrowane), a koniowatymi zarejestrowanymi w krajach członkowskich Unii Europejskiej, a w szczególności w odniesieniu do:
  - 1) warunków udziału w zawodach, a zwłaszcza wymagań minimalnych lub maksymalnych;
  - 2) kryteriów sędziowania;
  - 3) nagród pieniężnych lub zysków, które pochodzą z zawodów.
3. Przepisy ust. 2 nie dotyczą:
  - 1) zawodów przeznaczonych dla koniowatych, wpisanych do ksiąg, których organizacja ma na celu ich selekcję;
  - 2) zawodów regionalnych, których celem jest selekcja koniowatych;
  - 3) imprez historycznych lub tradycyjnych.
4. O organizacji zawodów konnych organizator informuje ministra właściwego do spraw rolnictwa, podając w szczególności informacje o:
  - 1) rodzaju lub typie zawodów konnych;
  - 2) sposobie przeznaczenia nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych, w tym o procentowym udziale nagród pieniężnych lub zysków przeznaczonych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych;
  - 3) kryteriach podziału nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych, w tym o kryteriach podziału nagród pieniężnych lub zysków przeznaczonych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych.
5. Organizator zawodów konnych jest obowiązany do niezwłocznego pisemnego powiadomienia posiadacza o przyczynach niedopuszczenia zwierzęcia do udziału w zawodach.
6. Organizator zawodów konnych może przeznaczyć nie więcej niż 20% nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych.
7. Organizator zawodów konnych przekazuje ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa informacje, o których mowa w ust. 4, w formie pisemnej i elektronicznej, w terminie 14 dni od dnia, w którym odbyły się te zawody.
8. Minister właściwy do spraw rolnictwa przekazuje informacje, o których mowa w ust. 4, Komisji Europejskiej i państwom członkowskim Unii Europejskiej.

Rozdział 4c

Zasady współpracy z organami centralnymi państw członkowskich Unii Europejskiej i Komisją Europejską w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem prawodawstwa zootechnicznego

Art. 40g.

1. Minister właściwy do spraw rolnictwa współpracuje z organami centralnymi państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za przestrzeganie stosowania prawodawstwa zootechnicznego lub organami, którym takie kompetencje zostały przekazane (właściwą władzą), oraz Komisją Europejską w zakresie sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem prawodawstwa zootechnicznego.
2. Minister właściwy do spraw rolnictwa podejmuje współpracę z urzędem lub na wniosek właściwej władzy lub Komisji Europejskiej.
3. Minister właściwy do spraw rolnictwa przekazuje informacje uzyskane przez jednostkę organizacyjną, o której mowa w art. 6, przy wykonywaniu kontroli zootechnicznej w handlu oraz inne informacje dotyczące przestrzegania prawodawstwa zootechnicznego właściwej władzy lub Komisji Europejskiej.
4. Minister właściwy do spraw rolnictwa może odmówić przekazania informacji, o których mowa w ust. 3, właściwej władzy lub podjęcia innych działań mogących stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, podając uzasadnienie tej odmowy.
5. Do informacji, o których mowa w ust. 3, stosuje się przepisy o ochronie informacji niejawnych.
6. Informacje dotyczące działań:
  - 1) naruszających lub mogących naruszać prawodawstwo zootechniczne w stopniu zagrażającym zdrowiu publicznemu lub
  - 2) mających szczególne znaczenie dla Unii Europejskiej lub powodujących konsekwencje dla innych państw członkowskich Unii Europejskiej- minister właściwy do spraw rolnictwa, po porozumieniu z Komisją Europejską i właściwą władzą zainteresowanych państw członkowskich oraz w przypadku braku innych środków zapobiegawczych, podaje do publicznej wiadomości w środkach masowego przekazu.

Art. 40h.

Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje działań i informacji objętych współpracą ministra właściwego do spraw rolnictwa z właściwą władzą i Komisją Europejską oraz tryb tej współpracy, mając na względzie zapewnienie:

- 1) prawidłowego stosowania prawodawstwa zootechnicznego;
- 2) wykrywania naruszeń tego prawodawstwa i zapobiegania im;
- 3) przekazywania informacji o zawieranych pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a państwami niebędącymi członkami Unii Europejskiej umowach lub porozumieniach w zakresie zootechniki.

Rozdział 5 Przepisy karne

Art. 41.

1. Kto:

- 1) wykorzystuje reproduktora:
  - a) niewpisanego do ksiąg lub rejestrów,
  - b) bez decyzji starosty o dopuszczeniu do użytkowania w punkcie kopulacyjnym,
- 2) wykorzystuje w rozrodzie pszczoł trutnie pochodzące od matek pszczelich lub ich córek z linii hodowlanych niewpisanych do ksiąg lub rejestrów,
- 3) nie przestrzega zakazu utrzymywania pszczoł lub utrzymuje pszczoły linii niedopuszczonych do utrzymywania,
- 4) dokonuje sztucznego unasienniania:
  - a) nie posiadając zaświadczenia o ukończeniu kursu organizowanego przez jednostkę organizacyjną o zasięgu krajowym lub podmiot upoważniony przez ministra właściwego do spraw rolnictwa,
  - b) używając nasienia buhajów niedopuszczonych do wykorzystania w sztucznym unasiennianiu,
  - c) używając nasienia reproduktora niewpisanego do księgi lub rejestru,
  - d) zaopatrzwszy się w nasienie u podmiotów nieposiadających zezwolenia ministra właściwego do spraw rolnictwa na pozyskiwanie, konfekcjonowanie, przechowywanie i dostarczanie nasienia lub na przechowywanie i dostarczanie nasienia,
- 5) bez wymaganego zezwolenia prowadzi działalność w zakresie:
  - a) pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania nasienia lub przechowywania i dostarczania nasienia podmiotom prowadzącym sztuczne unasiennianie,
  - b) pozyskiwania, konfekcjonowania, przechowywania i dostarczania komórek jajowych i zarodków wykorzystywanych w rozrodzie zwierząt,
- 6) wprowadza do obrotu pisklęta pochodzące od rodów niewpisanych do ksiąg lub mieszańców niewpisanych do rejestrów,
- 7) nie przekaze kopii decyzji w sprawie dopuszczenia reproduktora do użytkowania w punkcie kopulacyjnym podmiotowi prowadzącemu księgę lub rejestr lub powiatowemu lekarzowi weterynarii, w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania,
- 8) nie przekaze ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa, w terminie 14 dni od dnia, w którym odbyły się zawody konne, informacji o:
  - a) rodzaju lub typie zawodów konnych,
  - b) sposobie przeznaczenia nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych, w tym o procentowym udziale nagród pieniężnych lub zysków przeznaczonych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych,
  - c) kryteriach podziału nagród pieniężnych lub zysków z zawodów konnych, w tym o kryteriach podziału nagród pieniężnych lub zysków

przeznaczonych na ochronę, rozwój lub doskonalenie hodowli koniowatych

- podlega karze grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1 można orzec przepadek rzeczy stanowiącej przedmiot wykroczenia, choćby nie stanowiła własności sprawcy.
3. Orzekanie następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 42.

1. Jednostka organizacyjna o zasięgu krajowym, która w dniu wejścia w życie ustawy prowadzi księgi lub rejestry zwierząt, przekazuje określoną księgę lub rejestr wraz z dokumentacją związkowi hodowców lub innemu podmiotowi w ciągu 6 miesięcy od dnia uzyskania przez nich zezwolenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej na prowadzenie księgi lub rejestru.

ust. 2 w art. 44 pominięty (tekst w obwieszczeniu)

ust. 2 w art. 42 pominięty (tekst w obwieszczeniu)

Art. 43.

Zachowują ważność:

- 1) wpisy zwierząt do ksiąg prowadzonych na podstawie dotychczasowych przepisów;
- 2) dokumenty hodowlane wydane przed dniem wejścia w życie ustawy.

Art. 44.

1. Traci moc ustawa z dnia 2 grudnia 1960 r. o hodowli zwierząt gospodarskich (Dz.U. Nr 54, poz. 310, z 1963 r. Nr 22, poz. 113 i z 1997 r. Nr 88, poz. 554).

Art. 45.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.